
PAGONY KIÁLLÍTÁS

hallgattatást. Minden határozatot a hagyományos módon, egyetértéssel kell megalkotni. Minden ember húsba öltözött szellem, őseinek leszármazottja, és őse mindenkinek, aki a nemzedékek során utána következik. Mindenkinek ezt a végtelen vonulatot kell számításba vennie, amikor meghozza a döntéseit, mert nem egyedül önmagát képviseli, amikor beszél. A döntések megerősítésére körbeadják a megszentelt pipát. A pipa az egyenes, őszinte beszéd, a szív, a lélek legmélyéről származó igazság szimbóluma.

*

Az én hazámban ez az egész amerikai történet etikátlannak minősülne, és az építészeti szövetségünk nem is engedné meg, hogy ilyesmi megessen. Az *American Institute of Architects* tagjaitól azonban megtudtam, hogy az Egyesült Államok kormánya és a neki engedelmességek bürokrácia ragaszkodott az *American Institute of Architects* alapszabályának egy záradékához, amely szerint a kormány bármely építész bármely munkából elbocsáthat, és saját maga jelölhet ki helyette valaki mást. Ez lehetővé teszi, hogy alkalmazzanak egy-egy igen kreatív építész, majd a megfelelő időben elcsapják, s helyébe olyat állítanak, akinek képességei nem építészeti, hanem politikai természetűek; s megbízói ízlésének megfelelnek.

A szakma érdeke lenne, hogy ilyesmi ne történhessen meg. Elmesélték nekem, hogy az *American Institute of Architects* folyamatosan kapja a figyelmeztetéseket: ha érvényteleníti ezt a paragrafust, büntető intézkedésekkel kell szembenéznie. Ha ez igaz, akkor úgy kell tekintenünk, mint egy szabad társadalom egészségtelen kinövését – holott ennek a szabad társadalomnak tisztelnie kellene azon emberek személyes szellemi tulajdonát és személyiségét, akik hozzájárulásukkal gazdagítják a kultúrát és a civilizációt.

Mindez a legtöbb civilizált országban, kivált pedig a szabad országokban a nyilvánosságot és a szakma érdekeit szolgálja. Minthogy az én történetem nem vert fel túl nagy port, s mert a *Smithsonian Institute* olyan verziót konstruált és terjeszt, amely elferdíti a tényeket, elengedhetetlenül szükségesnek éreztem, hogy nyilvánosságra hozzam a valódi történetet, amely része népem történelmének is.

A Mall végén létrejövő épületért felelős *Smithsonian Institute*-nak, az Egyesült Államoknak és az amerikai népnek is van választási lehetősége. Választhatják, hogy kőbe foglalnak egy épületet, amely megjeleníti a maga nyelvén, minden részletében és lényegét tekintve az árulást; annak az ígéretnek megszegését, amelyet az indiánoknak tettek, nevezetesen hogy ebben az épületben ők maguk beszélhetnek el, magyarázhatják és értelmezhetik saját történelmüket és kultúrájukat. Akkor a kőbe zárt épület a dicstelen csalás, és az amerikai indiánok szellemi kirablásának emlékműve lesz. Ám választhatják azt is, hogy megépítik az adott szó megtartásának, a jövőben rejlő lehetőségeknek az emlékművét, egy tiszta, becsületos és sugárzó épületet.

A PAGONY TÁJ- ÉS KERTÉPÍTÉSZ KFT kiállítása októberben nyílt az Ernst múzeumban. Kivételesen nagy számú közönség előtt hangzott el Ertsey Attila megnyitója:

Járt utat járatlanért el ne hagyj – szól az állítólagos bölcsesség.

2000. Európa mély válságban van. A Nyugat – Káin utódai – megalkották a természettudományt és tökélyre formálták az érzéki világot. Ma ezt csiszolgatják, a földi paradicsom elérésének reményében. A Kelet – Ábel utódai – a lehetőségek világában lebegnek, a jövő jegyeseként, a megtestesülésre képtelenül.

A Nyugat hideg ésszel füvet nyír és autópályát épít. A Kelet kábultan mérgezi édesanyját, a Földet. A két világ határán állunk, a felszámolás alatt álló Közép-Európa immár vonallá zsugorodott mezsgyéjén.

Magyarország ma alkalmazkodik. Szeretne a Nyugathoz tartozni, hátat fordít a Keletnek. Reménykedik és törleszkedik, mert nem tanult. Leigázott népek osztályrésze a nagyhatalmak jóindulatában való reménykedés. Komország lakóira meglepetés vár: a Nyugatnak nincs rá szüksége, csak mint felvonulási terepre. Kelet sértődött az árulásért, gyűlöl és irigykedik.

Magyarország nem találja a helyét. Vágyak és csömör közt hanyódnak. Nagy napokat mindig akkor láttunk, amikor magunkra ismertünk. Ady Párizsba vágyott. Ma a világ megváltozott. Párizs hallgat. Közép-Európa az Anyag és a Szellem határán szédeleg. Halott intellektusunk alatt dübörög a föld. A természettudomány elérte határait. A határon túlról a teljesség dörömböl. Át kell lépni a határon, erősen, bátran.

Káin fiai – a Nyugat test, szellem nélkül. Ábel fiai – a Kelet szellem, test nélkül. Káinnak és Ábelnek bennünk kell kiengesztelődnie.

Svájc, Németország, Erdély, Oroszország, Magyarország. Néhány fiatal elindult szerencsét próbálni. Nem hallgattak az okosságokra, csak arra mentek, amerre bensőjük hajtotta őket. Megtalálták tanítómestereiket, megtanulták, amit lehetett. Látták a nyugatot és látták, mi betegíti. Elmentek keletre és szót értettek. Hazajöttek és megálltak közepén. Iskolát csináltak, a Közép iskoláját. Amit ők végeznek, az leginkább a középkori *ora et labora*-hoz hasonlatos. Munka és tanulás. Tanulás és tanítás. És megint munka.

A Pagony a Földet formálja. Alakítja és műveli. Ezért kívánczik ide egy szó, mely rokon azzal, amit folytatnak: *Agrikultúra*. A szó eredete: föld-művelés. Elfelejtettük már, mi a feladatunk a teremtett világgal szemben. A teremtés kész és pusztul. Miközben egyre fogyó gyümölcssein élünk, nem halljuk a várakozó természet kiáltását. A halott kövek, az eleven növények, a lelkes állatok lemaradt testvéreink. Ők mi vagyunk, mi voltunk. Magunkkal kell vinnünk, fel kell emelnünk őket, felelősek vagyunk értük, magunkért. A táj individualitás, a táj én vagyok. A Közép itt van benn.

A Pagony a járt utat elhagyta a járatalanért. A józan ész szerint a Pagonynak nem kellene léteznie. Léte nem kiszámítható, még egy hétre előre sem. Nem lettek keletiek, sem nyugatiak. Középen vannak. Ami létezik Közép-Európából, az az, ami bennük, bennünk létezik. Amit létrehozta és életnek utazásaik során Kelet és Nyugat között, az egy közösség, egy láthatatlan, de mégis kézzelfogható közösség. Ez az úgynevezett Európai Közös-ség, a valódi.

Amit csinálnak, az nem trendy. Járatlan úton járnak, a szabadság útján. Most ők beszélnek. Hallgassuk őket.

